
O BOJI DUCHOVNÍM

Věrný posel Kristuov a milovník lidských duší sv. Pavel v této řeči naučení věrné a upřímé ukázal jest lidu božiemu o duchovním boji, v kterýžto boj povolání jsú byli, aby v něm přemohúce, korunu života věčného vzali. Podle Písma povolání i zavázání jsú k boji. Tak psáno jest: „Život člověcie na zemi jest rytieřstvie“. Opět jiné Písmo ponúká všech synóv božích k tomu řka: „Synu, když přistúpíš k službě božie, stújž v bázni a v spravedlnosti a priprav duši svú ku pokušení!“; a zatiem odplata ihned slibóv božích jest, jakož die sv. Jakub: „Blahoslavený muž, kterýž snosí pokušení, neb když zkušén bude, přijme korunu života, kterýžto zaslíbil jest Buoh milujícím se“.

K takovému boji ponúká a vede apoštol. A najprvé je napomíná, aby sebe posilnili v Bohu a v moci síly jeho, a to proto, že člověk jest mdlá věc, nemocná a hlúpá v takém boji v pravdě podlé vuole božie a v nepřiezni násilné, mnohé a ustavičné a neznámé, kterýž má proti sobě, tak že nestačí moc jeho zdržeti vuole božie v sobě pro tak násilné bezprávie, kteréž jest jeho všudy vuokol obličilo. Protož sám od sebe nemuož jich přemoci, nebude-li mieti shuory od svrchní moci božské posilnění. Protož apoštol Kristóv nutí takové křesťany v ten těžký boj povolání, aby sebe posilnili, v Bohu a v moci síly jeho, nebo moc jeho a síla jeho jest nade všecku moc a sílu, kteráž jest v nebi i v zemi, a jeho moci nižádná moc nemuož se protiviti. Také milosrdenstvie jeho, jenž má je k člověku, nesmierné jest, nade všecky skutky jeho, jenž má slitování tak porobenému a obtieženému takým bezprávím. Protož velí apoštol takým lidem v něm sebe posilniti a na něho ovšem spolehnúti a naději všicku položiti v jeho milosrdenství a v síle jeho nepřemožené, tak aby každý, vida svú nemoc a násilé těžkých pokušení, nerozpačil se bojovati proti nim, ale v něm svú sílu aby položil, úfaje jeho milosrdenství, pro něž neopustí v núzi člověka v se úfajícího a k sobě volajícího ten, ješto chce a muož dobře učiniti člověku tomu, kterýž úfá v jeho sílu. (Str. 2-3)

Protož za najpilnější věc potřebie jest obléci se v oděnie božie a státi proti chytrosti ďáblově. Apoštol s lidmi velí pokoj mieti, ješto jsú člověku podáni, ale proti ďáblu chytrému velí se v oděnie obléci a postaviti se proti němu silně boj držiece, nebo ač na těle přemožen bude kdo, ale od nepřitele člověka, neškodí jemu k životu věčnému, ale ktož zmešká boj a vítězství s ďáblem, ten již ztratil jest pravdu a život věčný, neopraví-li se v boji. Protož apoštol neučí tělestným bojóm, ješto je sami krvaví lidé umějie pro svár vésti a duše lidské v nich hynú na zatracenie, ale učí těm bojóm, ješto se v nich duše zachovávají v pravdě od zatracenie. Neobmyslé mnoho obrany a bezpečenství těla k zachování zdravie časného života, nebo tomu jest vždy umřieti někakú smrtí a nevystřeže se jie žádný, ani jí bojem vzdálí od sebe, ale spieše skrze boj vpadne v ni. Protož apoštol s pilností obmyslé duše věrné v jejich zdraví, a proto velí oděnie božie na se vzieti a postaviti se proti smrteľnému nepřieteli, aby duše drahé, krví Kristovú vykúpené, neusmrtil. (Str. 7-8)

Těž i zákonníci, jenž mnohú mylností oděl je ďábel a učinil sobě z nich oděv dobře okasaný a z čistých barev rúcha, aby mohl k lidu svobodně přistúpiti v tom oděvu a svú zlost uvéstí v ně bez obrany pod tím oděvem a ty samy zákonníky aby pojal v svú siet. A to jest poctivé rúcho jeho jich jméno poctivé, že oni Krista následujie v chudobě a že jsú odděleni od světa a již s samým Bohem upokojili jsú se zvláště v náboženství, v zpíevaní a v říekání svatých hodin, o sirých dušech péci majiece, mnoho žaltářov a vigilií zpíevajiece; od puolnoci vstávajie, zvonie, na varhany hudú. A takové věci poctivé a duchovnie jsú najpilnější oděv ďáblóv, jímžto poctivě jest zakryta tvář jeho, aby pro ten oděv nepomyslili lidé na svém srdci, že jest peklo zavřené v těch zdech klášterských, ale domnějie se, že jest tu vzhod a řebřík do království nebeského. Protož svobodně v hrdlo jeho půjdou pod tím oděvem, majiece za to, že jest tu spasenie veliké.

A netoliko ten oděv neznámý lidem muožem již znáti, ale k veliké své hanbě i k žalosti musíme vyznati o našich bratřích, kterak jsú podtrženi chytře od satana a od svatého Čtenie jsú odstúpili v divné a v neslýchané smysly i skutky. A když satan najprvé přistúpil k nim, ne s holú tváří přistúpil jest, ukazuje se ďábel, ale

v oděv[i] stkvúci dobrovolné chudoby, kterúž Kristus kněžím přikázal jest držeti, práce snažné v kázání a v posluhování lidem a v dávaní těla božího a krve jeho svaté, a to jest rostlo tak dlúho, až se lid veliký přichytil k nim. A potom se ještě ďábel jinak oděv, v proroky a Zákon starý, i přistúpil k nim a z toho chtiechu na prospěch súdný den udělati, spravivše, že jsou anjelové, ješto pohoršenie všeccka mají vybrati z královstvie Kristova a že oni súdie svět. Tu mnoho zabitcív naděláchu, lidi mnohé zchudiechu, a neodsúdiechu podlé svých řečí světa, nebo rokové jejich minuli jsou, podlé nichž jsou velmi lidi strašili, praviece jim divné noviny a mnoho prorokív na to sebravše. Protož ďábel, chtě pád mnohý uvésti na lidi na mnohé, ne sprostně se jest oděl, ale v chudé knězie a v svátosti božie, v písma mnohá a v smysly povýšené. A kto se nynie nahodí a odkryje ten oděv ďáblív a kto vejde uprostřed úst jeho, aby poznal tajnost úmyslív těch lidí i ďáblív, nač on to zvede, který to konec vezme, dopustí-li jemu pán Bóh toho? A tu se již shledalo pohřiechu, že jest sobě to zestlal zlato jako bláto pod nohy, zlaté životy zblátiv ve krvi a zlodějstvě i jiné ohavnosti, také svaté řeči a povýšené těch lidí, kteřížto tak pod krásnú řeči ohavně zepsováchu oběti těla a krve Syna božieho pod slavnými řečmi o viere veliké, o dobrém životu, ale vše lstivě. (Str. 26–29)

Také die apoštol, že máme bojovati proti vladařóm světa temností těchto. Nebo toto jsou diela ďáblova najprvé ve všech lidech na světě, buďto v pohanech nebo v židech, že je oslepí, aby známosti božie neměli. Ale pohany a židy snadně oslepí, když sami v sobě slepí jsou, bez zákona přebývají, protož jako hovada nerozumná k modlám vidomým a k dřevěným i k jiným zlostem zjevným vede je. Ale ty lidi, ješto pod věrú jsou, ty oslepí a zatmí, aby jinak blúdili, aby, Bohu pěkně v oči mluviece, neznali jeho a ohavně potupili jeho jako pohané, vysoko až k nebi mluviece a chválece jeho. A když tak oslepí lidi, tehdy bude vladařstvie mieti na zemi a osadí svými údy úřady duchovnie mnohé i světské, aby duchovní pokrytci, strójce ďáblívých díel, skrze duchovnie věci pomáhali ďáblu do pekla hnáti lidí mnohých, svodiece je svým duchovním učením a zmeškávající u potřebném naučení, a když nepoznají skrze naučení věrné pravých cest božích, upadnú všickni v zlost pro zmeškání těch pokrytcív, též světské úřady, ješto po-

hansky panujie nad lidem z pýchy pro své zisky a zlosti nestavujie na lidu obecném. A když ďábel ty moci oboje vysoké má na svú stranu, tehdy snadně uvalí všechny poddané u veliké tmy, nebo duchovní pokrytci, u velikých úřadech jsúce, nastavějie sobě zákonův zvlášťích, protivných zákonu božiemu a sobě libých, uvedú v ně lid a skrze to zákon boží potupie a zapomenú jeho, jenž jest jako světlo v temnostech na světě; a když jeho zapomenú a jemu nezsrozumějie, tehdy v temnostech ostanú. Též také světšti v úřadech povýšených práva svá a sudy položili jsú, aby všechny příhody a protivenstvie, kteráž běžie mezi lidem, aby to vše súdili a na miesto přivedli podlé jich vydání súduov i práv, kteréž jsú súdili. I práva, jenž slovú zemská, jsau proti božiemu přikázání. Protož dokonce odrazé lid od Boha i od jeho zákona, když konec všech sváruov i příhod jsú jich práva i súdové protivní přikázání božiemu, i budú míti za pravdu mezi sebou zákony i ustavenie duchovních pokrytcův a světských, budú míti práva a sudy a obyčeje za pravdu. A to vše puojde proti přikázanie božiemu a podlé zisku jich moci světských i duchovních, až skrze [to] všechno zatmí ďábel a odvede od známosti božie, jakož nynie snadně to zlé muož poznáno býti, kterak se jest vylila veliká zlost a chytrá ďáblova a vladařstvie jeho silné ve všech a zatměnie neznámé všeho světa.

A to jest vše skrze vysoké myšlenie satanovo, jenž jest knieže a vladař všech temností, že tak silně panstvie jeho na zemi utvrdilo se jest. A to vše skrze mocné najvíc ujal jest mocně a silně to panstvie své na světě, zjednav svú zlostnú chytrostí v úřady údy své, lidi pyšné, lakomé, tělestné a slepé, ješto se Boha nebojie a na lid nic nedbajie, protož aby ne oni pro lid obecný byli, jich dobrého hledajiece, jako pastýři stáda svého, ale lid obecný pro ně, aby jich břichu slúžili a na jich pýchu usilovali. Jakož psáno jest: „Lov lvovi jest osel divoký na púšti“, takéž chudina jsú pastviště bohatých. Bohatí svú hojnost znajie v nich a svú leností ležie na nich, a proto ďábel mohl jest daleko všechny zavéstí v tělestné hříechy, v pýchu rozličnú ve všech věcech, v rúše vymyšleném pýchanie majíce, v krojích vymyšlených, v drahosti sukna, v přielišnost tak, že jsú jím obvěšeli i bidla zbytečně nad potřebu. Též i v pokrmiech na zchlúbu, v stavení domuov, v dělání řemesl a ve všem se pýcha přieliš rozmnožila od krále ďábla a dělníka všie pýchy. (Str. 54–57)

(*O boji áuchovním a O trojim lidu, vyd. K. Krofta, Praha 1911.*)

O TROJIEM LIDU ŘEČ O DUCHOVNÍCH A O SVĚTSKÝCH

A také nejprvé to má rozumíno býti, které věci má moc při sobě, a že bázeň od ní rodí se, neb skrze moc ukrutenství ukazuje, hruozí, laje, bere násilím, vězí, tepe i zabíjí. A ta moc světská od počátka ustavena jest mezi všemi národy samým Bohem pro jeho řád, kteréhož země potřebuje, a kterýž řád chce míti pán Buoh ve všech. A dím, že mezi těmi národy ustavuje moc pro řád svrchní zemský, kterýchžto národuov neustavil jest pán Buoh pod zákon svuoj, jakož psáno jest: „Ve všelikém národu Pán ustavil kníže neb vladaře, ale Izrahel diel boží zjevný“. Jemuožto neustavil jest pána ani krále na zemi, protože sám chtěl kralovati nad nimi, jakož z Písma zjevno jest, že od té chvíle, jakož jsú přišli do země slíbené, až do Saula žádný jim nebyl ustaven král Bohem, ale když sami od sebe, pohrzevše Bohem, chtěli sú králi, tehdy řekl Buoh k Samuelovi proroku: „Poslúchaj tohoto lidu hlasu; neb netoliko tebú pohrzeli sú, žádajíce krále, ale i mě sú zavrhlí, abych nad nimi nekraloval podlé všech skutkuov jich, které sú činili od toho dne, kteréhož sem je vyvedl z Egyptu“. A když tomu lidu mluvil mnohé věci prorok Samuel, váže jim to, že sú sobě zle na tom učinili, proti Bohu žádajíce krále míti nad sebú, tehdy lid, ubáv se jeho řeči, i řekl jest: „Dnes nade všechny hříchy své přičinili jsme sobě tento hřích, žádajíce krále nad sebú.“

Protož z Písma teď máme, že nad národy těmi, ješto bez božího jha sú, ustavil jest moc hroznú s mečem, aby v jich hrozném meči pásl neposlušné a nemúdré lidi, ale Jakoba, jehož zvolil sobě za lid zvláštní, v pokoji a ve všem dobrém zpravoval jest, dokud jím sám nepohrzl, žádaje krále nad sebú.

Viece má vědomo býti, že, když král David neb jiný král židovský ustaven jest králem, tehdy podlé zákona ustaven jest, aby skrze moc meče činil to, což zákon velí, aby moci královské skrze zákon požíval, a že zákon židovský ukázal jest boje tělestné proti nepřátelóm jich. A ten zákon prikazoval smrti na rozličné hříšniky,

takéž pomsty mnohé menší než smrti, jako voko za voko, zub za zub, rána za ránu a tak dále; také ten zákon přikázal súdy tělestné mieti. Kteréžto všecky věci, zákonem ukázané, měly sú své dokonání a prospěch skrze moc královu, a král zákonně mohl jest na nich ustaven býti, když to, což zákon velí, skrze moc mělo dokonáno býti. Takéž i Kristus, jestliže některé věci mnohé nebo všecky aneb některé obláštie ustavuje a přikazuje v zákoně svém, kteréž skrze moc mají učiněny býti, tehdy zákon jeho má dokonání své a prospěch skrze moc královu; tehdy není nížádné řeči o to, aby spravedlivě a svatě král nestál na skutcích zákona Kristova. Pak-li jest zákon přenesen a vysvobození jsme skrze milost pána našeho Jezu Krista od zákona smrti a postaveni jsme pod zákonem milosti, tehdy ohledajme, na čem moc stavíme u víře Kristově!

A toť bych chtěl ze vsí řeči, což jí dále budu psáti, aby to pilně rozsúdil, jest-li zákon Kristuov v též šlápěji, prolévaje krev, jako zákon Starý. Tehdy bezpečně, nelekaje se, uveď krále, knieže a pána na cestu Kristova zákona, a oni, činíce zákon Kristuov, budouť svatí lidé. Takéž kdežkoli vezmeš písmo z zákona Starého nebo z Nového, skrze něž se zdá ustaviti knížata a pány bezpečně u víře Kristově, tak se ujistíš v tom, že je právě zpravuješ skrze ta písmo v jich úřadech, když jich úřadu hodné skutky skrze zákon Kristuov ukážeš jim. Neb poněvadž držíš, že ten trój lid prvé jmenovaný jest tělo Kristovo, tehdy drž, že to tělo má jeho zákonem zpraveno býti! A jestliže jest sobě on tělo zvolil z takých lidí, tehdy ovšem ustavitel zákona nezmeškal jest moci světské jako rukú v tom těle, aby jim meče nepodal, aby ruce prospívaly jiným údóm těla toho skrze meč. A tato věc nemuož dále tažena býti, neboť je jest pod zákonem Kristovým ujistiti spasoním, cestu jim skrze zákon ukazující, aneb je kromě něho v něčem jiném bezpečiti musí, jakož sú nyní skrze mnohé kněžstvo lestně písmo ubezpečeni u víře Kristově, ješto ta písmo nikdy toho rozumu v sobě nemají základného, od Ducha svatého k tomu vydaná, ač oni je k jich oklamání tak vykládají. Neb kdyby moc s boji a s pomstami skrze víru Kristovu měla zpravována býti a těmi boji a pomstami víře Kristově prospievati, proč by Kristus rušil zákon židovský a jiný duchovní ustavoval? Chtěl-li jest, aby se o jeho zákon sekli, věsili, topili, pálili a jinak krev z lidí cedili, takéž

by onen zákon stál bez svého pohnutí s těmi krvavými skutky, jako jest prve stál.

Protož ty vyber z toho, což se zdá, a obmysl to, podlé čehož chceš dáti cestu u víře Kristově s boji, pomstami a s takovými ukrutnostmi! Neb nemuož moc býti, jedině s ukrutnostmi. Pakliž odpustí, ihned sama od sebe zhyne, neb se jí nebude báti, vida, že milosti požívá, a ne moci, před níž by se měl tříesti. Protož fík sladký, oliva tučná a vinný kořen, ješto lidi těší, nehodí se ten žádný požívati moci, ale trn ukrutný, ješto nelituje člověka zamútiti, udeřiti, vodřiti jako lípu, do vězení vsaditi i zabíti. A tím lépe moc prospěje i trvá, nežli lačné krmiti, nahé odívati a nemocné léčiti, aniž by mohla kdy raniti neb zamútiti, když by podlé milosti stála. Protož má daleký rozdíl moc od milosti. Protož má rozumíno býti o řádu té obecné moci, kto se má v řádu zachovati skrze ni, a jaký řád skrze moc muož uveden býti.

Druhý řád jest, kterýž Buoh skrze syna svého uvodí v některé lidi, jemuož ovšem jest pilně srozuměti. A že řád skrze moc jest, ješto se děje v lidu nemúdrém, ješto nezná Boha a není pod jeho jhem. Neb někaké spravedlnosti a pokoje potrebuje všecka země, a když by nebylo té spravedlnosti a pokoje, nemohli by lidé trvati na zemi. A ponivadž množství národuov jest na vsí zemi, ješto v sobě žádné ctnosti ani známosti boží nemají, ani spravedlnosti k jiným zachovávají, protož pán Buoh, chtě dlúhému prodlení na světě těch mnohých lidí, ustavuje krále a knížata nad nimi, aby skrze jich moc zachováni byli v pokoji, aby všeliké bezpráví a každá žaloba místo a konec skrze moc vzala, a všeliký aby nesměl pro moc jinému křivdy činiti, násilím vzíti, ukrásti, meze rušiti. Neb všeliká moc, chtieci mnohému lidu panovati pokojně, aby skrze mnohé čest a bohatství rozmnožila, takových všech bezpráví musí mstíti a skrze moc pokoj a spravedlnost uvésti, a čím chce pokojněji panovati, tím hrozněji musí moc ukazovati v pomstách, aby se více báli té moci, a tak aby každý na svém dosti měl pro bázeň moci. A když se ta bezpráví skrze moc ukrotí, tehdy řád ve všech ostane, a budú pokojni jedni s druhými a budú požívati svých věcí bez překážek. A takový řád musí býti mezi každým národem, jinak by zkazili jedni druhé, rota proti rotě povstala by a silnější mdlé potlačili by a z chalup by je vyvláčeli a uvazovali by se jedni druhým v dědiny, v domy, v statky, i v ženy, a pro

moc ti kvalitové přestanú. Protož slove moc světská, neb běh a prospěch tohoto světa zpravuje se skrže ni, a svrchní řád a prospěch skrže ni aby se na světě zachoval. (Str. 42-45)

Ale z těchto řečí napřed pověděných komuož jest pile o to, muož poznati, že jest to daleko od sebe rozdělená věc Kristovi Bohu ustaviti a skrže zákon přikázati, aby nad jeho církví král byl za pána ustaven, aby skrže moc královu jeho církev u víře právě stála; a že kněz, jsa oklamán, pustil césáře děrú a ne dveřmi pod vieru Kristovu a učinil jej pánem nad jeho lidmi, to dvě velmi jest daleko od sebe.

Z kteréžto věci muož poznáno býti těžké zapletenie u víře v tom, že což moc činí vedlé své dostatečnosti v obecních národch, ješto kromě víry a zákona božího jsú, co činí, té moci počísti plnost víry Kristovy, aby ta věc, kteráž jest pohanská byla, aby Kristova věc byla, aby moc jsúci pod věrú, mnohú krev v bojích proléva[la], mnohé pomsty z naučení kněžského podlé zákona židovského aby činila a podlé práv pohanských mnohé smrti aby činila, věsila, topila, páčila, stínala, na kolo zbila, u vězení mrtvila, hrdlovala, oblúpila a jinak rozličně zamúcovala i mnohá násilí a porobení obcem činila. A poněvadž jest ta moc pod víru puštěna, tehdy ty věci od moci dělané jsú věci víry Kristovy. A tak Kristus, prolív svú krev za hříšné lidi, obohacen jest skrže Silvestra kněze moci světskú u víře své, aby ta moc ve jméno Kristovo mnohú krev z lidí vytočila u bojích i v jiných smrtech, a to všecko, což ta moc v skutcích dělá těch, aby to bylo bohatství víry Kristovy. Ale poněvadž věříme, že Kristus skrže nemoci a ponížení kříže svého dobyl jest nás z moci ďáblovy, nemuožem tomu povoliti, aby naše dokonání u víře jednal skrže moc světskú, jako by nám moc lépe prospěla než víra; aniž také muožem tomu věřiti, by to vše, což ta moc činí v těch skutcích prvé pověděných, byla věc neb plnost víry Kristovy, leč sú všecky počteny skrže zákon Kristov, neb jediné jeho zákon jest život lidem, a odměří-li všecka díela moci zákon jeho, tehdy moc jest nám život.

Ale snad mně nestrpíš v této řeči a díš proti mně: „Však svatý Pavel, apoštol Kristův, lépe jest byl svědom víry jeho než ty, a on přikazuje křesťanóm, aby mocem vyšším poddáni byli, a dí pravdu

o mócach, že jinak nemohú býti jediné od Boha; a které věci od Boha sú, ty zřízené sú; a kto se moci protiví, božimu zřízení se protiví. A když moc zřízením božím uvedena jest aneb k činění zřízení jeho, kterak v ní život není? A v té řeči apoštol řídí moc u víře Kristově s mečem a přikazuje věrným lidem poddáno býti moci s platy a báti se meče jich.“ K tomuž diem, že pravá jest řeč apoštolova, alevšak potřebná srozuměti, kterak a komu ji píše. A že v epištole píše mnohá naučení věrným lidem do Říma, jenž jsou mnozí z lidu římského, židé i pohané, uvěřili Bohu skrze kázání apoštoluov, protož z té epištoly nemáme toho, by psal moci, zpravuje jie v tom, aby víry boží bránila, ani toho máme v epištole, byť lid věrný učil tomu, aby sobě moc ustavili pod zprávou zákona Kristova. Ale apoštol v tom psaní napomíná ty lidi věrné, aby poddáni byli té moci pohanské císaře římského, neb potom mnoho časův stálo císařství římské bez víry a mnohú krev svatých prolili sú ti císaři římsští prvé, než děrú u vieru uvedeni sú.

Protož v řeči apoštola daleký jest rozdíl o tom moc učiti aneb obec tomu učiti, aby nad sebu pro víru [moc] ustavila, a mezi tím svatě lidi tomu učiti, aby moci pohanského císaře poddáni byli, a to pro některé příčiny potřebné, jenž jsou z strany těch lidí věrných i z strany moci. A že ti lidé věrní, když sú skrze milost pána našeho Jezu Krista vysvobozeni z moci ďáblovy a od břemene zákona Starého, aby také neměli by od břemene moci vysvobozeni býti? A že moc mezi tím jiné zvláštnosti má nežli ďábel a zákon Starý, pro něž nevynímá jich od břemene moci, ale velí jim poddánu býti. Ale sám od sebe apoštol pod zákon Kristov moci s mečem nad věrnými neustavuje, aby strašidlo a jeho moci s mečem skrze zákon Kristuov na hrdlo věrných vložil. Neb když jest Kristus vykúpil věrné lidi od zákona bázni, nepodobné jest, aby skrze apoštola opět na ně bázeň meče uvalil skrze svůj zákon, ale kteráž moc jest pro všecky a osahuje všecky, ješto kromě zákona božího jsou, ješto jediné jim sám meč zákon jest, pře[d] nímž se třesú, nesmějíce se hnúti z té meze, kterou jim meč ukáže. A když věrní lidé jsou ve spolce těch lidí a na zboží, panství těch mocí pohanských, přikazuje apoštol, aby jim v hodných věcech poddáni byli, jedno z pokory, jakož slušie na sluhy Kristovy, a druhé pro to, poněvadž ta moc zřízením božím jest uvedena, aby jeho řád, kterýž muož mezi tím lidem býti, ješto bez zákona božího jest, aby skrze

moc byl činěn, a moc ta aby sprave[dl]nost a pokoj činila v tom lidu.

(Str. 52-54)

A že tomu založení posluhuje aneb jeho potvrzuje řeč svatého Pavla, kteruož mluví o duchovním těle Kristovu a o údech toho těla, k tomuž dím: jest-li spravedlivé založení o moci světské pod věrú Kristovú na centurioví neb na kterém písmě Nového zákona, že ta moc jest třetí stránka toho těla Kristova, tehdy řeč sv. Pavla o tom těle mluvená právě toho založení potvrdí a podlé těch řečí prvé mluvených právě to ukáže.

A že, chtě najprvé mluvíti o tom těle, apoštol nazývá ty věci duchovní, a chtě, aby o nich věděli lidé věrní, a to duchovenství vyčítá těmito řečmi, řka: „Rozdílové sú milosti, ale týž duch; rozdílové sú sluožebnosti, ale týž pán; rozdílové sú skutkuov, ale týž Buoh, jenž dělá ve všech všecko, ale každému dáno bývá zjevení ducha k užitku. Některému zajisté skrze ducha dána bývá řeč múdrosti, některému řeč umění podlé téhož ducha, některému víra v témž duchu, některému milost uzdravování v jednom duchu, některému divuov činění, některému proroctví, někomu rozeznávání duchuov, někomu rozličnost jazykuov, někomu vykládání řečí. A to všecko čini jeden a týž duch, rozděluje všem, jakž chce; neb jakožto jedno tělo jest a úduov má mnoho, a všickni údové těla, ačkoli jich jest mnoho, však jedno tělo sú“. Tak apoštol vyčítá tělo Kristovo všecko podlé duchovních věcí, ale o tomto těle na tré přehnutém zevnitř v tělestných úřadech nečiní zmínky žádné, aby tak odměřený lid na tré byl tělo Kristovo, ale milosti a dary Ducha svatého počítá mnohé, ješto rozdílně bývají dáni skrze Ducha svatého svatým lidem, aby vespolek sobě slúžili, každý podlé zvláštního daru sobě daného, jakož přirození údové těla sluoží sobě spolu. Ale rozdělení na tré lidu křesťanského podlé díl tělestných a podlé moci světské a jiných úřaduov tělestných nemuož v pravdě řečeno býti tělo Kristovo, neb pod takovým rozděleným lidem muož býti svět, a mohú býti pod takovým rozdělením na tré všickni pekelníci, nepřítelé velicí Bohu, ješto nepřislušejí nižádným obyčejem v tělo Kristovo. Ale ktož mají ty pověděné dary Ducha svatého, ti jsú praví údové těla Kristova a spolu jedno tělo Kristovo.

A v této řeči sv. Pavla nevidím, by posluhovala neb potvrzovala co o moci světské ani o tom rozdělení trojího lidu, jenž jest nazván tělem Kristovým, neb ani sama slova svrchní sv. Pavla, ani jich rozum co takového mluví podlé počtu trojího lidu. Neb jmenuje mnohé údy toho těla a skutečnost jich, ovšem duchovní, kteráž se děje skrze dary Ducha svatého oblástie každého údu jinak a jinak. Jakož v přirození těla mnozí údové mají svornost a velikú hotovost k službě jedni druhým vespolek, každý podlé své skutečnosti, takéž ten život Ducha svatého ve mnohých svatých, jsa skrze rozdělené dary oblástnie v každém, snáší v jednu vůli jeden rozum, aby mnohých skutečnost byla každého prospěch a každého zase ke všem podlé daru jemu daného. A to v nich muož dělati sám ten život vnitřní Ducha svatého, přebývajícího v nich. Ale tělo a krev nemuož té svornosti a hotovosti v prospěšné službě ustanoviti mezi dvěma člověky, ani v jedné čeledi, ješto následují ducha tělešného a své vlastní vůle a srdce pyšného. Ovšem té jednoty a milování společného tento troj lid křesťanský tělešný a nesvornosti plný nemá a nebude na věky míti; neb svět jest a žádosti světské toliko v sobě má. Protož počtení těla Kristova z také trojice nemuož v pravdě řečeno býti, neb takové rozdělení lidu na tři strany jest i mezi pohany, neb slavně jest v nich stav knížecí, ješto spravedlnost svrchní a zemskou mnohem pilněji jednají v tom lidu, než zdejší lenochové pod věru, neb mají u větší hruoze lid, pro niž nesmí žádný druhému činiti křivdy. Protož pokoj a spravedlnost zemská lépe stojí skrze knížata pohanská než skrze tyto změtence pod věru; neb ještě té spravedlnosti v lidu svém nedbají činiti, jeliž je udarují, užalují to nesnadně. Také mezi pohany jest lid robotný, ještě vůře a jiné věci dělá, a jsú kněží mezi nimi, ješto je svodí od jednoho Boha, stvořitele všech věcí, skrze mnohé bohy, jakož i mezi námi jsú svuodce velicí: netoliko skrze bohy dřevěné, ale skrze věrné řeči boží a skrze všicku věru i skrze peklo i skrze nebe i svaté v nebi, tím vším táhnú lidi od Boha. A netoliko tak svodí, ale skrze samého Boha svodí lidi od Boha, ukazující ho lestně s některé strany, aby jeho v lidech zkazili v té straně, v který by ho měli naleznúti právě.

A poněvadž mezi pohany, ješto Boha neznají, jest takové troje rozdělení v lidu, ješto sobě spolu prospívají v některých věcech a nejsú proto tělo Kristovo, takéž mezi námi nejsú pro ty tělešné

věci tělo Kristovo, když nejsú skrze dary Ducha svatého způsobeni v údy Kristovy, aby každý měl v sobě život milosti k úžitkuom jiných úduov. A meč pánuov sedláky nespojí v jednotu myslí, ač je podrobí pod jho jako nevolné otroky, a stuol rozkošný páně obveselí blázna kněze, aby jeho přízeň počítal [v] úžitek víry, protože se jeho břichu dobře stalo u jeho stolu. A to všecko nenie dílo těla Kristova, ale nemilostivých kvas a násilé chudých.

A ještě více mluví sv. Pavel o těch údech těla Kristova, a die: „Nemuož říci voke ruce: „skutkuov tvých nepotřebuji“, ani hlava opět nohám dí: „nejste mi potřebny“, ale mnohem více, ješto se zdají údové těla, by byli mdlejší, potřebnější jsou, a kteréž mníme neurozenější, ctí pokrýváme, a kteří jsou nepočestní údové naši, hojnější počestnost mají. Ale ctným našim údóm nic není potřebí ale Buoh zřídil tělo tomu, který nedostatek trpieše, hojnějšíe dávae počestnost, aby nebylo rozdělenie v těle, ale aby též jeden o druhém spolu pečlivi byli údové; a ač co trpie jeden úd, trpí s ním všichni údové, pakli se raduje jeden úd, všichni údové radují se s ním.“ A v té řeči sv. Pavel o přirozeném těle praví, kterak mnoho údov v sobě má a kterak není mezi nimi pohrzení rozdělené rovnosti, ale spolu péče jedněm o druhých a prospěch pilný. A to u příkladě mluví, podobnaje k tomu tělo Kristovo duchovní, ješto vpravdě podlé víry a milosti mnozí jako jedno tělo mohú býti, každý obláštní dary Ducha svatého maje, aby jiným údóm prospěl skrze ně. A zvláště váží apoštol v té řeči, že od větších k menším a ku potupnějším údóm nenie mrzkosti ani pohrzení, jako by jich sluožby nepotřebovali větčí údové, ale větčí poctivosti zakrývají se od větších. A to váží apoštol, že péci o sobě mají spolu a pro jeden úd všickni se spolu zamutí a trpie s ním; takéž všickni radují se u prospěchu jednoho.

A poněvadž tato řeč apoštola jest duovod o tom těle Kristově z lidu křesťanského na tré přehnutého, z pánov, z kněží, z robotného lidu, tehdy slušie měřiti tuto řeč k tomu tělu, mírně-li padne jedno k druhému. A že tam praví o tom těle, kterak moc světská mečem má brániti dvú stránek, a kněží učiti mají dvě stránce, a robotní lidé mají krmiti pány a kněží, robotně dobývati jim jídla, pití a platuov. A když má jíti podlé duovodu, aby, když trpí jeden úd, trpěli s ním všickni údové: kterak tehdy ti údové hrbovatí, ješto meč drží, jiné menšie údy dáví, zarmucují, tepú,

sázejí do vězení, obtěžují robotami, úroky a jinými zámysly, že jako uvadlí chodí, a tito jako koni obroční, sytí a prázní řečmi nad nimi, a kněží jako oči ostře v tom těle hledí na obě straně těla, hledajíce, kterak by zboží odřeli s nich a osobili je sobě, a obojí spolu, páni i knězie, vozí se na robotném lidu, jakž sami chtějí? Ó, kterak daleko jsou od řeči sv. Pavla, aby trpěli všichni údové pro nůzi každého úda! Tito pláčí, ano je lúpi, vězie, šacují, a oni se smějí jich veliké bídě. A poněvadž ti, ješto meč drží, jsou ruce v tom těle, a obecný lid nohy, pohleďme, což činí ruce nohám podlé pravdy apoštolovy! Kterak milé pomyšlení jest o skutcích, kteréž ukazuje ruce nohám, vždy se s nimi obúvajíce, aby se neurazily, neozábly a nezblátily! Pakli se ublátie, ihned ruce myjeta; urazí-li se nohy, ihned ruce uvážeta a léčíta a prospěšnú sluožbu ve všem ukážeta. Ale tyto ruce s mečem, ač sobě nohy co jísti dobudú, to jim vydřeta, aniž tě ruce umíta co jiného ukázati těm nohám, jediné je lúpi. A tě ruce držíta meč. Které lékařství na ty nohy přiložíta, jediné že z nich krve nacedíta a všelijak zamútíta i jako hovada sobě mrzká ztepeta, jichžto sobě nic nevázie?

(Str. 61-66)

Opět jsou-li páni a kněží hlava jako počtení údové toho těla a obecný lid jako nohy potupnější, kterak daleko míra nedojde podle této řeči, že kteří údové jsou neurozenější, ti hojnější čest mají od jiných úduov, ani jich chránie! A jest-li to u pravdě tělo Kristovo ten truoj lid, tehdy sedláky, pastýře a chodce mají v největší čest míti, jelišto nejmenší v uobci. Ale daleko jest od toho. Neb těm hlavatým lidem sprostní a potupení lidé jsou jako psi před očima; protož již nevědí, kterakého potupenie na ně vymysliti: oni opar sedlský, oni búr, oni výr, oni srch, oni chlap, ne hanba hojnější cti od poctivějších úduov.

Takéž i to nesrovná se, ješto die, aby nebylo rozdělení v těle, ale péče spolu jedněch úduov o druhých. Daleko od kněží péče Pavlova o všech: „Kto jest nemocen, [a já] nejsem, a kto se horšie, a já se nezapálím hanbú?“ Takové oči nejsou na zemi nyní. A obecný lid má mrzkost k obojím; tak sú je již ztrýznili páni a kněží, že to, co jim mají dávatí aneb v čem jich poslúchati, to vše s mrzkostí a s reptáním, a to všecko daleko jest od společné rovnosti.

Jsú-li takoví lidé údové těla Kristova, z těch nerovností my jich nemuožem poznati ani jich za to míti, aniž mohú pod toto býti, aby nebylo rozdílu v těle, ale rovnost bez panování jedni nad druhými. Neb to jest přikázání Kristovo těm, kteří jsú údové těla jeho. Když se mezi nimi svár stal o to, kdo by se z nich větší zdál neb býti měl, tehdy Ježíš vece jim: „Králové pohanští panují nad svými, a kteříž moc mají nad nimi, úředníci slovú; ale vy ne tak; ale ktož větší jest mezi vámi, buď sluha jiných.“ A v tom jest zjevně ukázal Syn boží, že to na pohany slušie a na tento svět, ješto neznají Boha a z pýchy žádají panovati jedni nad druhými. Ale svým die: „Vy ne tak budete jako pohané, žádajíce se velebiti jedni na[d] druhé, ale v rovnosti a skrze pokoru pod jiné sluozbú se nížíce, jakož údové těla našeho to ukazují, kterak nižádného výšení mezi nimi není“. Ovšem kteréž duch pravdy vede jako duchovní údy těla Kristova, nemá místa mezi nimi velebenie a panování tohoto světa.

Protož řeči sv. Pavla, což jich mluví tuto o těle Kristově duchovním, nemohú státi podlé počtu toho tělestného toho lidu trojího. Neb ty řeči jsú ovšem duchovní, ješto mohú státi toliko na svatých lidech, ješto majie dary Ducha svatého a ješto se mohú sjednati skrze lásku v pravú jednotu, aby každý z úmysla sám od sebe o druhém péci měl a v jeho núzi s ním se zamútil a nad se jeho za lepšího měl a pilně všelikú sluozbú jiným hotov byl. A když takových s rozličnými dary Ducha svatého mnoho bude, takoví budú tělo Kristovo. A mezi tím i to dobře stane: bude-li kto který skutek tělestný neb dílo uměti, takéť nezmešká jiným poslúžiti tú věci tělestnú. Ale ustaviti nad sebú pána tělestného s mečem, aby osekával vokolo údy mrtvé a jiné bezděčí pudil, jiné u vězení sázel, hrdloval a jakž chtě poroboval, dalekoť jest to od řeči sv. Pavla jako stolice Luciperova od Kristovy. Ale všeckoť jest to počet a změření oné ženy paní, ješto na hovadu sedie a spojila se s králi zemskými a nazvala sobě zvláštie tělo Kristovo a místo v tom těle obdržela seděti měkce a voziti se na tom lidu hovadném, kterýž nohami v těle nazývá a se králi zemskými, hlavu a rukama, jako nejpoctivějšími údy v těle. Naposledy duofáme v Bohu, že to tělo krvavé odkryje Buoh, a nebude voněti jako tělo Kristovo, ale ohavným smradem zapáchati bude jako tělo té veliké nevěstky, ješto sobě všecken svět usnúbila

a ssála tučné věci jeho skrze krvavý bok Kristuov a utěšení svého smilství v jeho bolestných ranách rozšířila, procházení rozkošného chladu v jeho trudném ustávanie zvolila za své utěšení, dřiemání a spasení věčné v pekle připravila jest světu skrze kříž Kristuov pod věru jeho, okojivši jej v tráveninách svých. Nedaj, Bože, na zemi prodlených dní tobě, ješto se posmíváš nésti kříž Kristuov a miluješ svému břichu kuchyni učiniti skrze něj! Taková řeč té druh[é] řeči etc.

O kněžství nevím, co bych tobě mírně psal, neb sám dávno svědectví vydáváš o kněžích, že skutkové jich nepodobní jsou u vás; jako na řešetě prosáti jsou skrze Písma, skrze doktory a skrze vás. Báně plná hněvu božího převrátila se na hlavu jich a snad neodmladí se skrze vás kořenové jich; nerostíte prokletí synové Kanán a ne Juda, zahubili jsou dědictví boží; zahyň kořen jich; jakož sú učinili Kristovi a bolestem jeho, tak se staň zde životu jich! Alevšak toto dím: když spolu mnohé volání bude, nebude moci váženo býti, neb rozum všech hlasuov ztratí se při množství společného volání. Takéž o kněžství přílišné drobenie rozumuov odejmú sú pravdy, že nebude snadno povoliti žádnému rozumu o tom.

Protož toto vždy vyznávám, že Kristus, syn boží, jest pravý a nejvyšší kněz Nového zákona, právem přísežným kněžství maje věčné, pro něž také na věky muož spasiti, on biskup budoucího dobrého, přistojící před obličejem božím, vždycky jsa živ k orodování za nás. Ten, zde jsa v těle, posvětil jest dvanácti a sedmdesát dva kněží a poručiv jim stádo své, kteréhož jest dobyl krví svou, poslal je kázat na vešken svět Čtení svého. Kteřížto naplnili sú svým kázáním okršlek zemský a kteřížto s velikú prací v chození, v lačnosti, v vězení, v nahotě, v postech, v modlitbách, v nepřívni lidské, v žalářích, v ranách a ve mnohém zamúčení kázali sú, lidé chudí a pěší, bez moci světské, nižádného zastíranie od světa nehledající, ale v samém Bohu svou naději kladúce. Když se na ně sebrali knížata a králi, místo všech štítuov i pušek modlili sú se Bohu, až se místo pohnulo s nimi, a naplnění Ducha svatého kázali sú s duofáním slovo boží. A knížata kněžská i s pohany nemohli sú jim nic učiniti, neb upřímo svou naději v samém Bohu položili sú a věrně stáli sú o navedenie stáda jeho, jakožto dobří pastýři ovec Kristových složili sú životy své.

Tyť já mám za pravé kněží Kristovy a potom všechny, kteří sú na jich šlépějích stáli a ještě stojí a konečně státi budú. Takovít prospějí a úžitky shromaždie do života věčného.

Ale ono kněžstvo, kteréž ona nevěstka, ješto sedí na římské stoličce, porodila volně bez bolesti, sedieci na poduškách postavcových a [v] měkkosti života jich život postavila, toť sú synové prokletí, ješto sú Boha beze cti učinili před jeho nepřátely a před očima všech, jenž se jemu posmívali a jménu jeho svatému se rúhají pro jich mnohé bláznovství. Kteřížto všechny tráveniny matere své vylili sú. Ti nynie prospívají, v horší blúdíce a mnohé bez čísla po sobě v bludy zavodíce. Nepečliví o stádu božím, zlí nájemníci v času pokušení utekli sú od něho a zavřeli se na hrádích a na městech, boje strojice a z lidí krev oedíce. Synové nešlechtní, a vši nespravedlnosti naplnění tak všechno činí jako z kurvy synové, ješto studu a cti nemají. Neostanúť na věky v domu božím a nebudet jim v koňist stádo boží, kteréž dali sú na rozchvátání všeliké zvěři zemské.

Ale že ty sám to všechno, což jsem pověděl, znáš, protože muoj úmysl v krátké řeči již slyšíš a k čemu jest tobě potřeben, k tomu jeho dosti máš. Jinéhoť neumím k tvé potřebě psáti o tom, jedině sem to psal, tobě zjevuje úmysl svůj, a totoť z víry za pravé mám o kněžích dobrích i o zlých.

Ale o lidu obecném jakožto o třetí straně toho těla Kristova, o němž prvé řeč byla, co by ti měli činiti, jsúce v tom těle, k prospěchu jiným údóm těla toho, k tomu dím: chceš-li hleděti k tomu odměření obvláštínmu na tré lidu křesťanského, tehdy z toho snadně poznáš to rozdělení, které jest v té straně lidu robotného, a že voráci, řemeslníci rozliční, kupci a kramáři a rozliční nájemníci. Ti mají dělati a těžiti a na to díelo chovati těleštnú potřebú panstvo a kněžstvo. A jest-li to pravé počtení těla Kristova, tomu snadně naučíš obec, ať dělají snažně a vás kněží ať sú pilní a žoldnéřuov městských, ješto hájení zákona božího: s večera z města vyjíždějíce, i navštěvují truhly a krávy sedlské aneb s čímž se potkají. Horliví milovníci zákona božího, nemohú otrpěti nižádného sajra, kde se jeho doberú!

Ale já, duofaje Bohu, do mé smrti nepovolím tomu rozumu o těle Kristově, abych jej chtěl míti za pravý, abych tak neskrovný dvój lid odečta, i vložil jej na obec, aby se na obci

vozil, jak by sám chtěl, a ještě se za lepší měl v těle Kristově, než ten obecný lid, ješto se na něm vozí, podrobivše je pod se ne jako údy svého těla, ale jako hovada, jichžto přetrhnutí neváží.

Ale zjevné jest, že pro tu příčinu přílišné množství rozšířilo se jest rozličného kněžstva a panstva, že všichni chtějí pány býti, panošemi, žoldněři. Neb snadno jest na tlustých koních jezdit, hroziti a hrdě mluvit, chlapy a výry sprostným lidem dávat a odřieti je jako lípu a hlavu jim zbiti a vždycky hojně jísti a píti dobře a nejlepší věci, prázniti, túlati [se] s místa na místo, bez úžitka marnosti mluvit a rozličné hříchy bez s[t]udu páchat. Takových hrdlačov přílišné rozmnožení vsudy po hradích a po městech jest, ješto neb skrze moc násilé činí obcem aneb platy berúce, doma dobrá bydla na to mají, hodují a prázný život na to vedú. Protož aby to jako víra byla křesťanóm, rozděléce na tré lidi, i počísti to nerovné rozdělení tělem Kristovým a nadělati pánuov jedněch nad druhými, aby je tiskli a násilé jim činili a vždy aby s oněmi, kteréž potlačují, údové jednoho těla počítáni byli, toho pohanóm pójčme, ale u víru Kristovu a v jeho duchovní tělo na věky nevejde.

A táž příčina co jest mnichuov mnohotvárně peřestých rozmnožila, kanovníkuov, křižovníkuov, zákonníkuov a jiných všech kněží, co jest srkze to, ješto jako páni rozkošně jedí a pijí a vodi-vají se ve mnohá a v drahá rúcha, domy vysoké a pokoje čisté dělají a zahálějí. A to všecko na krev obce robotné jednají, skrze mnohé vymyšlené lži na obci toho dobývajíce, ne jako na údech spolu jednoho těla, ale jako na psech sobě posměšných.

Protož takového zapletení o tělu Kristovu já nemíním dále potvrzovati.

(Str. 66-72)

(Traktáty Petra Chelčického – O trojim lidu, O církvi svaté, vyd. R. Holinka, Praha 1940.)

a klaněti se budou k spodku noh tvých“, Izaiáš 60, 14. Vždyť již „budou utvrzeni a chváleni na zemi“, Izaiáš 62, 14. A to „na zemi pohanění tvého“, Sofoniáš 3, 19. Již „zármutek jejich se obrátí v radost“, Jan 16, 20. Tyto věci s předcházejícími spojené ukáží „větší slávu domu (tohoto) posledního než (onoho) prvního“, Aggaeus 2, 10, a oznámí, že budou obdařeni většími dary,²³ než měli na počátku, Ezechiel 36, 11. A stane se to vpravdě, když budou dokonána všechna utrpení Kristova. To naznačuje apoštol podobenstvím těmito slovy, 1. Kor. 12, 21: „Nemůže říci hlava nohám“ atd. až tam (26): „pakli jest v slávě jeden oud, radují se spolu s ním všickni oudové“. A nepopírám, že smysl toho podobenství je také ten, že myslí toto tělo, v kterém jsou i hodnosti stavů, v kterém opovrženější mají býti ustanoveni za soudce (1. Kor. 6, 4). A komu v takovém těle patří čest, budiž mu vzdávána čest. Ale to také rozumí o těchto posledních svatých, nazývá je nohami, aby dostali tuto zemi v dědictví, pročež psáno jest: „A dám tobě i semeni tvému po tobě zemi, v nížto obýváš pohostinu, všecku zemi Kananejskou k vladařství věčnému; a budu jejich Bohem“, Gen. 27 (správně 17, 8), a rovněž Daniel 7, 27: „Království, které pod vším nebem jest, dáno buď lidu svatých.“

O ŠKODÁCH V ČESKÉM KRÁLOVSTVÍ

61

A tak byla svrchu uvedenými bludnými, kacířskými a pohoršujícími učenými srdce mnohých nejen táborů, ale i Pražanů nakažena, a zvláště přemnohých seter, kterým obyčejně říkáme bekyně. Tito takto nakažení, odloživše všechnu spravedlnost, pokoru, milosrdenství a takřka nadobro zapomenuvše trpělivosti, ne jako rozumní lidé, nýbrž jako nesmyslná hovada a vzteklí psi a řvoucí lvové útočně napadali všechny, kteří nechtěli souhlasiti se svrchu řečenými názory, a trýznili je loupežemi, ohněm a rozličnými tresty a potupami, takže kdysi slavné České království bylo dáno všem národům „za divadlo a věčné přísloví“²⁴. Neboť nikdy předtím ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani v srdce lidské nevstoupilo, které a jaké škody²⁵ svrchu řečenými zkázonosnými naukami napáchali a způsobili obyvatelé českého národa, kteří o sobě říkali, že vzali na sebe zbraň za svobodu zákona Božího proti všem služebníkům Antikristovým. A tak všechny, kteří nesouhlasili anebo odporovali svrchu řečeným fantastickým naukám, pronásledovali mnohými způsoby, olupující chudé, trápíce žalostně a nemilo-